

Historia

Delprov B

Årskurs

6

Elevens namn och klass/grupp

Källor och tolkningar

Döden spelar schack med en man. En kyrkomålning från 1400-talet kan fungera som en källa till frågor om hur medeltidens människor tänkte om livet och döden.

1

En historisk **källa** kan ge direkta svar på olika frågor om hur det var. En **tolkning** består av en annan typ av historisk information. Där har någon redan tolkat och sammanställt kunskaper från en eller flera källor.

a) I tabellen finns tio exempel på information om medeltiden. Vilka kan användas som **källor** till medeltidens historia och vilka består av **tolkningar**?

Kryssa i rätt ruta - som i exemplet.

Historisk information om medeltiden	Kan fungera som källa	Består av tolkningar
1. En kyrkomålning från 1400-talet på ett foto taget 2011	X	
2. Ett kapitel om medeltidens lagar i en lärobok om medeltiden från 1876		
3. Västgötalagen , skriven på 1200-talet		
4. En faktabok om digerdöden skriven 2001 av en medeltidshistoriker		
5. En tecknad serietidning om digerdöden med bilder som liknar medeltidens		
6. Erikskrönikan , en berättelse om kungar och krig skriven på 1300-talet		
7. En film om kungar och krig på 1300-talet, baserad på Erikskrönikan		
8. Lärarens undervisning om hur det var att leva i ett kloster på 1400-talet		
9. Den heliga Birgittas klosterregler godkända av påven år 1370		
10. Ett mynt från 1287 utställt på ett historiskt museum		

b) Välj en av **källorna** (utom kyrkomålningen) från tabellen i förra uppgiften. Beskriv vilka kunskaper om medeltiden som du skulle kunna få från den källan. **Motivera** ditt svar.

Jag väljer källa nummer

De här kunskaperna om medeltiden skulle jag kunna få från källan:

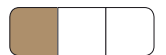

Att tolka och värdera källor

2

1

2

Mer information om bilderna finns i texthäftet på sida 1.

a) Varför kan man använda föremålen på bild 1 som **källa** till vikingatidens historia men inte föremålen på bild 2? Använd **texthäftet** och **hjälpen i rutan** här nedanför. **Motivera** ditt svar.

Fundera på det här innan du skriver ditt svar:

- Föremålens ålder och koppling till vikingatiden
- Vad det är för slags föremål
- Vad föremålen kan berätta om vikingatiden

---

b) Vilka svagheter och problem ser du med bild 1 som källa för att få fram information om vikingatiden? **Motivera** ditt svar.

3

Använd diagrammet på sida 2 i texthäftet till uppgifterna 3a–3d.

a) Beskriv kortfattat den **viktigaste** förändringen av dödligheten för nyfödda barn i Sverige under perioden 1811–1960.

- b)** Vilken information **finns** i diagrammet? Kryssa för de påståenden som är riktiga.
Ett eller **flera** påståenden kan vara riktiga.

I diagrammet **finns** det information om ...

... hur många nyfödda barn som dog vid olika tidpunkter i Sverige

... orsaker till att nyfödda barn dog vid olika tidpunkter i Sverige

... skillnader i dödlighet mellan nyfödda barn från Skåne och nyfödda barn från Göteborg vid olika tidpunkter

... förändring i dödlighet hos nyfödda barn vid olika tidpunkter i Sverige

- c)** Vilken information **saknas** i diagrammet? Kryssa för de påståenden som är riktiga.
Ett eller **flera** påståenden kan vara riktiga.

I diagrammet **saknas** information om ...

... skillnader i dödlighet för nyfödda barn mellan städer och landsbygd under perioden

... hur många barn som dog under sitt första levnadsår

... hur många barn som föddes

... varför dödligheten för nyfödda barn förändrades under perioden

- d)** Hur **pålitligt** är diagrammet som historisk källa? Kryssa för de påståenden som är riktiga.
Ett eller **flera** påståenden kan vara riktiga.

Diagrammets **pålitlighet** är...

... hög eftersom vi alltid kan lita på myndigheter som SCB

... låg eftersom vi aldrig kan lita på myndigheter som SCB

... hög eftersom kyrkorna skrev upp vilka som föddes och dog i hela landet redan på 1800-talet

... låg eftersom ingen visste vad som hände ute på landsbygden under 1800-talet

Använd bondedagboken i texthäftet på sida 3 – 4.

- a) Vad kan du få reda på om du använder bondedagboken som historisk källa?
Kryssa JA eller NEJ till påståendena.

Genom att använda bondedagboken som historisk källa kan jag få reda på att ...	JA, det kan jag få reda på	NEJ, det kan jag inte få reda på
... Gustaf Persson skrev att han lagade skor den 27 oktober och malde mjöl den 22 november 1832		
... alla bönder i Värmland hade många olika arbetsuppgifter på 1800-talet		
... alla barn var älskade av sina föräldrar på 1800-talet		
... Gustaf Persson troligen tänkte mycket på sin familj		
... Gustaf Persson och hans familj antagligen trodde på Gud		
... det inte fanns några läkare i Värmland på 1800-talet		
... Gustaf Persson var mycket fattig och knappt hade mat för dagen till sig själv och sin familj		

- b) Ställ två **egna** frågor som bondedagboken kan ge svar på som historisk källa.
Använd exempel frågan i rutan som hjälp.

Exempel fråga

Vilka olika arbetsuppgifter fanns det på Gustaf Perssons gård under hösten 1832?

Fråga 1:

Fråga 2:

---

c) Vilka är de **viktigaste likheterna** mellan de två olika matsituationerna i ditt förra svar? **Motivera** ditt svar.

---

d) Vilken är den **avgörande skillnaden** i sättet att skaffa mat mellan äldre stenåldern och 1800-talet? **Motivera** ditt svar.

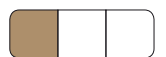

Här finns några påståenden om hur det var att vara barn i Sverige för 200 år sedan, i början av 1800-talet, jämfört med hur det är idag. **Kryssa för de påståenden som stämmer**, flera kan vara rätt.

Det var vanligare att ett barn hade många syskon 1813 än idag

Precis som idag gick de flesta barn i skolan 1813

Risken att dö som barn var mycket högre 1813 än den är idag

Barn tyckte om att leka 1813, precis som idag

De flesta barnen växte upp i städer eller större tätorter 1813, precis som idag

Precis som idag fanns det barn som var fattiga och barn som var rika 1813

Det var förbjudet att slå barn 1813 precis som idag

Det var vanligare att barn gick och lade sig hungriga 1813 jämfört med idag

De flesta barn i 12-årsåldern kunde läsa och skriva 1813, precis som i dag

Precis som i dag var det förbjudet för barn att arbeta i fabriker 1813

Historia används

7

Drottning Margaretas väg, Folkungagatan, S:t Eriksgatan, S:ta Brittas gata, Linnégatan, Sturevägen, Odengatan och Unionsgatan är några av gatorna med historisk anknytning som finns i Kalmar.

Varför finns det i de flesta städer gatunamn, torg eller andra platser uppkallade efter historiska personer eller händelser?

Att tolka en källa

9

I rutan under finns ett skolschema för den 13-årige **Magnus Gabriel de la Gardie**. Han var en adelspojke som levde på 1600-talet. Använd schemat för att besvara frågorna nedan.

Tid	Ämne
04.00 - 05.00	Bibelläsning
05.00 - 07.00	Retorik, logik eller fysik
07.00 - 10.00	Historia
10.00 - 11.00	Matematik
11.00 - 12.00	Dans
12.00 - 13.00	Middag
13.00 - 14.00	Lutspel (luta är ett instrument)
15.00 - 16.00	Fäktning
16.00 - 17.00	Språk
17.00 - 18.00	Historia och språk
19.00 - 20.00	Kvällsmat
20.00 - 21.00	Lutspel
21.00 - 23.00	Extra läsning vid behov

a) Berätta kort om en **likhet** mellan din egen skoldag och Magnus Gabriels skoldag.

---

b) Berätta kort om en **skillnad** mellan din egen skoldag och Magnus Gabriels skoldag.

Resultatrapportering

Förmåga	Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Förmåga att använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer.	Eleven visar det genom att föra resonemang om orsaker till och konsekvenser av samhällsförändringar och människors levnadsvillkor och handlingar	Delprov A Uppgift 4 ab ☒ Uppgift 5 ☐ Uppgift 6 ab ☒ Uppgift 7 ☒ Uppgift 8 a ☐ Uppgift 8 b ☐	Uppgift 5 ☐ Uppgift 6 ab ☐ Uppgift 8 a ☐ Uppgift 8 b ☐	Uppgift 6 ab ☐ Uppgift 8 b ☐
	Kan undersöka utvecklingslinjer inom ... levnadsvillkor och beskriver då samband mellan olika tidsperioder	Delprov B Uppgift 5 ab ☐ Uppgift 6 ☐	Uppgift 5 ab ☐ Uppgift 5 cd ☒ Uppgift 6 ☐	Uppgift 5 ab ☐ Uppgift 5 cd ☐
Totalt antal belägg för denna förmåga		Antal belägg för E:	Antal belägg för C:	Antal belägg för A:
Förmåga	Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Förmåga att kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap.	Drar slutsatser om människors levnadsvillkor	Delprov B Uppgift 3 a ☒ Uppgift 9 ab ☒		
	För resonemang om källors användbarhet	Delprov B Uppgift 2 ab ☒ Uppgift 3 bd ☐ Uppgift 4 a ☐	Uppgift 1 b ☐ Uppgift 2 ab ☐ Uppgift 3 bd ☐ Uppgift 4 a ☐ Uppgift 4 b ☐	Uppgift 1 b ☐ Uppgift 2 ab ☐ Uppgift 3 bd ☐
Totalt antal belägg för denna förmåga:		Antal belägg för E:	Antal belägg för C:	Antal belägg för A:
Förmåga	Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Förmåga att reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv.	Kan tolka och visa på spår av historien i vår tid	Delprov A Uppgift 9 ☐ Uppgift 10 ab ☐ Delprov B Uppgift 7 ☐		
	Kan föra resonemang om varför det finns likheter och skillnader i olika framställningar av historiska händelser, personer och tidsperioder	Delprov A Uppgift 11 ab ☐ Uppgift 11 c ☐ Delprov B Uppgift 8 ☐	Uppgift 11 ab ☐ Uppgift 11 c ☐ Uppgift 8 ☐	Uppgift 11 ab ☐ Uppgift 11 c ☐ Uppgift 8 ☐
Totalt antal belägg för denna förmåga:		Antal belägg för E:	Antal belägg för C:	Antal belägg för A:
Förmåga	Del av kunskapskrav	Belägg på E-nivå	Belägg på C-nivå	Belägg på A-nivå
Förmåga att använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.	Kunna använda historiska begrepp på ett fungerande sätt	Delprov A Uppgift 1 ☐ Uppgift 2 ☐ Delprov B Uppgift 1 a ☐ Begrepp ☐	Uppgift 2 ☐ Uppgift 3 ☐ Uppgift 1 a ☐ Begrepp ☐	Uppgift 2 ☐ Uppgift 3 ☐ Uppgift 1 a ☐
Totalt antal belägg för denna förmåga:		Antal belägg för E:	Antal belägg för C:	Antal belägg för A:
Elevens totala antal belägg för varje nivå		Summa belägg för E:	Summa belägg för C:	Summa belägg för A:
Hur många förmågor finns belägg för på E, C och A?		Antal förmågor:	Antal förmågor:	Antal förmågor:
Elevens provbetyg:		Elevens totala antal belägg:		

Bildförteckning

Sid 1

Svensson, Håkan/Wikimedia Commons
(Döden spelar schack)

Sid 2

©Historiska museet (Vikingagrav)
Privat foto (Leksaker)

Sid 10

©Lantmäteriet Medgivande 12013/0229 (Kalmar stadskarta)

Sid 11

FBQ/Wikimedia Commons (Riddare)
Bondesen, Hideko – www.nordenskirker.dk/
Wikimedia Commons (pløjande bonde)

